

Svetovalna dejavnost

ZATON ENERGETSKEGA SVETOVANJA EnSvet

■ Matjaž VALENČIČ, neodvisni energetski strokovnjak

Energetski zakon EZ-1 ga omenja v dveh členih. V členu 352, kjer določa, da Eko sklad organizira in vodi mrežo energetske svetovalne pisarne in vodi mrežo energetske svetovalne pisarne v sodelovanju z lokalnimi skupnostmi; obsega program dejavnosti izobraževanja, informiranja in svetovanja za področje stavb in gospodinjstev; poleg podajanja nasvetov lahko vsebuje pripravo in uporabo promocijskih, informacijskih gradiv ter drugih navodil, pripomočkov in orodij za ta namen; financira se iz sredstev za izvajanje programa za povečanje energetske učinkovitosti Eko sklada. V členu 353. določa, da opravljajo dejavnost informiranja in svetovanja za področje stavb in gospodinjstev neodvisni strokovnjaki posamezniki, ki so opravili usposabljanje za neodvisne strokovnjake za izdelavo energetskega strokovnjaka za izdelavo energetskega strokovnjaka za izdelavo energetskega strokovnjaka, ki so redno ali dodatno strokovno usposobljeni. Med končnimi določbami tudi piše, da morajo obstoječi energetski svetovalci pridobiti licenco neodvisnega strokovnjaka do leta 2024, kar je zanimiv paradoks za projekt, ki naj bi se zaključil leta 2016.

Začetek projekta EnSvet sega v leto 1992, ko je ApE¹ s podporo slovenskega Ministrstva za energetiko dobil avstrijsko finančno in strokovno podporo za uvedbo energetskega svetovanja za občane v Sloveniji. Izvedbo projekta je prevzel Zavoda za raziskavo materialov in konstrukcij Ljubljana. Leta 1996 je Ministrstvo za gospodarske dejavnosti izdalo Priročnik za energetske svetovalce², avtorji so bili Matjaž Malovrh in sodelavci, osnova pa je bil avstrijski priročnik Handbuch für Energieberater, Forschungsgesellschaft Joaneum, Gradec 1990. Vsebinsko je priročnik sledil avstrijskemu vzorcu, večina podatkov pa je bila prirejena glede na slovenske razmere. Soavtorji, ki so bili tudi učitelji prvim generacijam energetske svetovalce, so bili Angela Lebar, Fedor Škrlep, Jože Boštjančič, Matjaž Zupan, dr. Jurij Modic in drugi.

EnSvet³ je namenjen svetovanju ter dvigu informiranosti in ozaveščenosti občanov za

Energetsko svetovanje je svetovalna dejavnost s področja učinkovite rabe energije URE in obnovljivih virov energije OVE, namenjena občanom. Temelji na partnerstvu med državo in samoupravnimi lokalnimi skupnostmi.

smotno ravnanje z energijo in izrabo obnovljivih virov energije. Izvaja se s pomočjo pooblaščenih in za svetovalno delo usposobljenih svetovalcev v organizirani mreži svetovalnih pisarn širom Slovenije. V sodelovanju z občinami, ki dajejo na razpolago prostor in nujno opremo za svetovalno pisarno, deluje 47 svetovalnih pisarn. Energetsko svetovanje je eden od instrumentov Nacionalnega akcijskega načrta za obdobje 2008-2016 (AN_URE in AN_URE_2)⁴, ki je bil izdelan na osnovi Direktive o učinkovitosti rabe končne energije in o energetskega storitvah 2006/32/ES Evropskega parlamenta in Sveta.

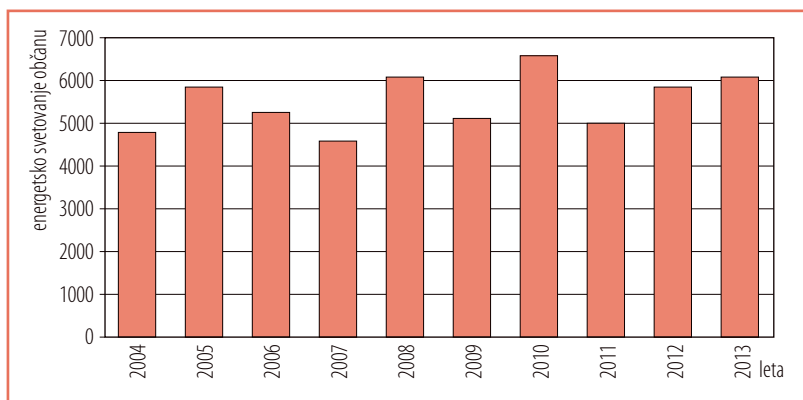
Dejavnost energetskega svetovanja za občane EnSvet⁵ že ves čas izvaja Gradbeni inštitut ZRMK d.o.o., član skupine ZRMK Holding d.d., ki je nastal leta 1994 z delitvijo Zavoda za raziskavo materialov in konstrukcij Ljubljana. Energetsko svetovanje je ostalo na enakem nivoju kot ob uvedbi pred 21 leti, edini organizator GI ZRMK je vsako leto izbran na javnem razpisu kot najboljši ponudnik.

Zgleden projekt EnSvet za promocijo URE in OVE z nalogo energetskega svetovanja, osveščanja, informiranja in izobraževanja, ki so mu v podporo finančne spodbude Eko sklada, se je že po desetih letih stopicanja na mestu izpel, danes pa je v zatonu. Izvajalec projekta ni imel nikakršne potrebe po izboljševanju, saj je vedel, da bo kot edini kandidat ponovno izbran na javnem razpisu. Kljub zahtevam svetovalcev po izboljšanju, prilagoditvi spremembam in splošnemu tehnološkemu napredku se vodstvo ni zganilo. Energetski svetovalci še vedno uporabljajo 24 let star priročnik, preveden leta 1996. Še

www.zenergija.si

Število svetovanj po letih (podatek za leto 2013 je ocenjen)

vir: GI-ZRMK

Je portal NEP Slovenija, ki ima več obiskov kot spletna stran EnSvet vzrok za prekinitve pogodbe z najbolj prodornim energetskim svetovalcem?

vedno oddajajo poročila, napisana na papir, ki jih vodstvo tudi obdeluje in arhivira v papirni obliki, še vedno so običajne komunikacije z zemeljsko pošto, računalnik pa je uporabljen namesto pisalnega stroja. Edina sprememba je, da občani lahko pošljejo vprašanje po elektronski pošti ali izjemoma po telefonu, nasvet svetovalca pa mora biti napisan na papirju. V tem času se je pojavilo precej drugih, sodobnejših oblik energetskega svetovanja za občane, kar je razumljivo, saj se v dveh desetletjih tudi nezahtevna okolica nasiti stagnacije EnSveta. Tako smo pričla strokovnim svetovanjem posameznih ponudnikov energentov, bank, združenj, glasil in nevladnih organizacij. Pomislek, da ta svetovanja niso neodvisna, je delno utemeljen, vendar zadnja leta niti EnSvet ni več neodvisen.

Stagnacija

Udarni moto EnSvet: brezplačno, strokovno in neodvisno, je zbledel. Brezplačno je še vedno, ampak ta beseda ni več magnet, s svojim stopicanjem na mestu izgublja na strokovnosti, neodvisno pa že nekaj let ni več, odkar je bilo sprva neuradno, sedaj pa uradno podrejeno Eko skladu⁶, največji finančni ustanovi, namenjeni spodbujanju okoljskih naložb. Tako je EnSvet postal servis

za podporo storitev Eko sklada namesto obratno in ni več neodvisen. To pa občani čutijo in kaznujejo, predvsem tako, da ga prezrejo. Za obdobje 2008-2016 je predvideno več kakor 100.000 nasvetov občanom⁷, uradni podatki izvajalca⁸ pa kažejo, da bo realiziral manj kot polovico, komaj 50.000, saj se število nasvetov giblje med 5.000 in 6.000 letno. Analize učinkovitosti energetskega svetovanja so seveda ugodne. Kakšne bi šele bile, če bi bilo nasvetov vsaj 10.000 letno, za tolikšen obseg dela so namreč zagotovljena javna sredstva.

Priča smo zanimivemu poizkusu povečevanja števila nasvetov. V zadnjem letu (od aprila 2013 do aprila 2014) je vodja projekta dr. Miha Praznik iz projekta izločil 4 energetske svetovalce, ki so bili v samem vrhu, tako po številu in kakovosti nasvetov kot po strokovnem znanju in medijski izpostavljenosti. Za prenehanjem dela vsakega svetovalca stoji izmišljena zgodba, konstrukt, vsem dogodkom pa je bilo skupno, da se svetovalci niso mogli braniti pred izredno prekinitvijo dela v projektu. Obramba ni bila mogoča niti marca 2013, ko je bil trem svetovalcem (Kalanu, Žnidaršiču in Valenčiču) omejen dostop na interni forum energetskega svetovalcev. S tem je vodja EnSvet uvedel cenzuro in verbalni delikt v stilu tajnih uradnih listov bivše Jugoslavije.

Povod in vzroki

Zaradi neresnične pritožbe delavke Eko sklada je vodja projekta Miha Praznik kar po telefonu odpovedal pogodbo o delu starosti energetskega svetovalca Francu Kalanu. Matjažu Valenčiču je direktor GI-ZRMK sporočil, da bo z njim prenehal sodelovati zaradi drugačnega pogleda na organizacijo in vodenje. Avrelij Ravnik je dobil odpoved, ker v manj kot enem dnevu ni pripravil zahtevnega letnega poročila. Bojan Žnidaršič je dobil prekinitve zaradi domnevno ugotovljenih neskladij z navodili in postopki dela v dejavnosti EnSvet, ki jih dokazano ni bilo.

Vzroki pa so lahko drugačni. Energetski svetovalec Kalan je v medijih večkrat opozoril na nepravilnosti pri podeljevanju spodbud Eko sklada. Je bil to vzrok? Energetski svetovalec Valenčič je kot predsednik sveta EnSvet redno posredoval vodstvu projekta sugestije ostalih članov za izboljšanje delovanja. Je bil to vzrok? Energetski svetovalec Ravnik je, skupno z pokojnim svetovalcem Rajkom Peternelom, z dolgoletnim strokovnim delom popeljal energijsko sanacijo Jesenic v sam slovenski vrh in dosegel, da so bile občanom na voljo tudi občinske subvencije, ne le sredstva Eko sklada. Je bil to vzrok? Energetski svetovalec Žnidaršič je uspešno izpeljal projekt NEP Slovenija, prenašanje izkušenj uporabnikov

uporabnikom po tem, ko je izvedbo njegovega projekta odklonil EnSvet. Je bil to vzrok? Ne, vzroki niso znani. Vsem štirim odpovedim je skupno, da so bili izločeni svetovalci kakovostnejši od povprečja.

Poglejmo pravila stroke. Primer je iz gozdarstva, s področja ukrepov nege. Vsi ukrepi nege gozdov temeljijo na principu selekcije. Iz sestoj se izloči moteča drevesa, konkurente. To so drevesa, ki ovirajo rast boljšim oziroma kvalitetnejšim izbrancem. Če je selekcija preudarna, se po njej izboljša okoljska oskrba rastlin. Preostala drevesa v sestoji se okrepijo, bolje rastejo in lahko delno nadomestijo tudi izgube, nastale z izločanjem. Po tem principu naj bi direktor podjetja GI-ZRMK izločil motečo osebo, vodjo projekta in pomladil strukturo energetskih svetovalcev. S tem preudarnim ukrepom bi se izboljšala učinkovitost dela v projektu EnSvet. Še vedno je čas, da se iz sestoji izloči moteče konkurente, kasneje ko bo ta ukrep narejen, več škode bo nastalo v sestoji oz. v kadrovski strukturi energetskih svetovalcev.

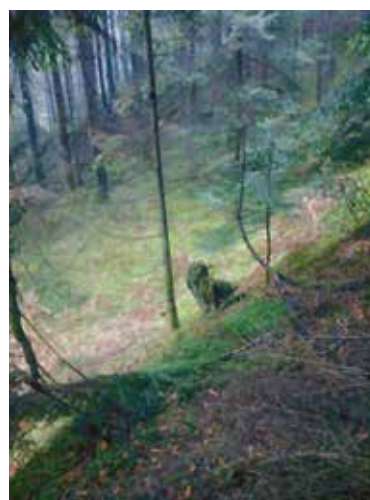
Kaj po zatonu?

Zaton energetskega svetovanja je pričakovan. V poslovnem svetu je zaton neke dejavnosti priložnost za nastanek druge, boljše. Zato je tudi za EnSvet bolje, da preneha z dejavnostjo in prepusti prostor boljšim. To pa je naloga Eko sklada, ki mrežo financira z javnim denarjem. Se pa porajata dve vprašanji: naj z ukinitvijo počakamo na leto 2016 in s čim ga lahko nadomestimo. Sedanji princip finančnih spodbud za URE in OVE se je izkazal kot neučinkovit. Res je, da se vrti veliko denarja in da ima zaradi tega precej delavcev, ki so zaposleni z razporejanjem tega denarja, lepa delovna mesta. Po drugi strani pa ta sistem plačujemo vsi porabniki energije, zaradi tega imamo višje cene energije in nižjo stopnjo konkurenčnosti.

Finančne spodbude bi morale biti tisti katalizator, ki potrošnike spodbudi za povečanje energijske učinkovitosti in zniževanje odvisnosti od fosilnih in nuklearnih energentov. Subvencije ne smejo biti potuha ukrepom v URE in OVE. Zato bi morali delež nepovratnih sredstev postopoma zniževati, povečevati pa delež strokovnih ukrepov. Sedaj pa smo priča, da Eko sklad spodbuja nestrokovno izvedene ukrepe, saj dopušča, da so ukrepi izvedeni v nasprotju s pravili stroke. Edino, kar je pomembno za dodeljevanje finančnih spodbud je, da se za izvedbo ukrepa uporabi material, ki je odobren s strani Eko sklada. Zelo redko zahteva Eko sklad sodelovanje stroke, zgolj pri hidravličnem uravnoteženju in pri novogradnji pasivnih stavb. Tako je spodbud deležna izolacija fasade, čeprav izvajalec ni izučen fasader, menjava oken, čeprav monter ni izučen za vgradnjo po RAL načelih, vgradnja kurilnih naprav, čeprav instalater ni usposobljen za določitev ustrezne kurilne naprave...

Kaže, da je naveza Eko sklad in EnSvet zašla v slepo ulico, kot piše v Delu⁹. Hkrati pa je energetske svetovanje vedno dražje, direktor Eko sklada Milenko Zihlerl navaja, da je v letu 2014 za delovanje EnSvet skupno predvideno 750.000 €. Revizijska poročila kažejo, da Eko sklad in EnSvet delujeta zakonito. Pa sta tudi učinkovita? Če ju ministrstva, ki so odgovorna za njuno poslovanje, ne uspejo izboljšati, je najbolje, da skupaj odmrta in se kasneje, kot Feniks, povrmeta v novem sijaju. Poudarek naj bo na izobraževanju, usposobljenosti in stroki. ■

Svetovalec, ki je v prvem letu vodenja energetske svetovalne pisarne poleg rednega svetovalnega dela, vodenja energetske pisarne, pisanja člankov za EnSvet in 27 objavljenih člankov v splošnih glasilih, organiziral energetske svetovanje v sosednji občini in vodil strokovna predavanja za krajeve šestih četrtih skupnosti v mestni občini, je naslednje leto dobil cinično sporočilo o prenehanju sodelovanja: Za vaše dolgoletno sodelovanje v dejavnosti ENSVET, katere strokovnost ste gradili skupaj z nami in ostalimi energetskimi svetovalci ENSVET, se vam iskreno zahvaljujemo.

Preudarna selekcija je ključna za doseganje kakovosti
(foto: Matjaž Valenčič)

Se prav piše ENSVET ali EnSvet? Oboje je možno, prvo obliko uporablja izvajalec, drugo pa naročnik projekta. Je pa zanimivo, da ime niti logotip nista zaščiteni, kot navaja Urad RS za intelektualno lastnino¹⁰. Vsakdo ju lahko uporabi. Je torej ta blagovna znamka res brez vrednosti?

Viri:

- ¹ Sobotna priloga Dela, Pisma bralcev, 21.6.2014: Energetski svetovalci brez pojasnila pristali na cesti, Franko Nemac
- ² COBIS, Priročnik za energetske svetovalce / [vodja projekta Matjaž Malovrh ; sodelavci Angela Lebar ... et al.] ISBN 961-90116-3-5 (ZRMK)
- ³ http://www.mgrt.gov.si/fileadmin/mgrt.gov.si/pageuploads/Energetika/Porocila/AN_OVE_2010-2020_final.pdf
- ⁴ <http://www.energetika-portal.si/dokumenti/strateski-razvojni-dokumenti/akcijski-nacr-za-energetsko-ucinkovitost/>
- ⁵ <http://gcs.gj-zrmk.si/Svetovanje/>
- ⁶ <http://www.ekosklad.si/html/kdo/main.html>
- ⁷ http://www.energetika-ucinkovitost.si/wp-content/uploads/2011/03/AN_URE_2008-2016.pdf
- ⁸ <http://gcs.gj-zrmk.si/Svetovanje/Clanki/ENSVET/ENSVET2014.pdf>
- ⁹ <http://www.delo.si/arhiv/energetski-svetovalci-brez-pojasnila-pristali-na-cesti.html>
- ¹⁰ <http://www.uil-sipo.si/uil/dejavnosti/baze-podatkov/>